

Bircsxy Károly: Arany János kisebb költeményeiről.

Egy falusi barátom régen szöveget fel-
közlém a lap tárcájában azon észözt észerevete-
leket, melyekkel, hozzá írt leveleimben, az irodalom
jobb termékei iránt figyelmét s általa egy egész ol-
vasó, sőt könyvvevő kör figyelmét felhivnom sikerült.
Ez falusiak, írja barátom, a könyvet látatlanban
veszik s a sokat - nem ritkán ráadásít is - igéző,
cifránál cifrább előfizetési felhívásokkal és könyv-
címekkel gyakran úgy járnak, mint ama boldog
völegény, ki aráját csak a megküldött arckép u-
tán s mint ilyent gyönyörűnek ismerte, de a meg-
érkezett élő képtől visszaborkadott. Néha pedig se
pút, se szép menyasszony, se pénz, se posszó: s a
gyakori családias következménye az, hogy nem tud-
ván, mit vegyenek mit ne vegyenek, utóljára sem-
mit sem vesznek. Émellőgva - ez volt barátom
hizelgő következtetése - vajmi jól esik az irány-
adó fonal, mely a jót a rossztól elkülönítve.

mindkettőt ismerteti s a kellő választást megköny-
nyíti; is ha - ugymond - hozzá irt leveleim s jó
szolgálatot néhány mérföldnyi körületű földön te-
hetik, miért ne tehetnék nyilvánosságra bocsátva szá-
lesőbb körben is? közöljem tehát sat.

En azonban falusi barátom okajlását
mindeddig egyszerűen „tudomásul vettem” s ezt
tenni helytálló okaim voltak. Különösen a mi-
nori ad majus nem áll az okoskodás, arax, ha
a magán leveleimben elsőrt mag barátomnál há-
lás földbe hullott, nem következik, sőt még csak
nem is valószínű, hogy nyilvánosságra bocsátott
soraim valamennyi olvasója, vagy ezeknek nagyobb
része véleményemnek ^{hátráló} titelt adjon. Sőt meg vagyok
győződve, hogy ama csekélyke háson, melyet sora-
im az írás ügyének talán hajthattak volna, éppen
nem állana arányban a viharral, mely (az írót
kat nem is említve) a közvélemény részéről fogott
vala felém fordulni, miután - fájdalom, gyakrab-
ban mint nem - a nagy közönség által kevésbé
ízelt műveket magasabbnom s a viszont, a leg-
keresettebb s legelterjedtebb könyvek némelyikét meg-
pónom kellett volna s az oly veszedelmes műté-
tel, hogy - mielőtt némi sikerre vergődhetnék az

mündlicher Bericht an die Vollmacht besitzend
 nicht; in der Gegenwart - das ist jedoch zu
 verzeichnen, wenn nicht anders aus dem
 Bericht nicht zu erhellen ist. In der
 Sache hat sich in der That nichts
 geändert.
 In der That ist die Sache abgemacht
 hinsichtlich der Eigenschaften, darunter steht
 keine bestimmte Anzahl, sondern die
 Anzahl der Eigenschaften, die der
 Sache zukommen, ist es, die in der
 Sache zu berücksichtigen ist, und nicht
 die Eigenschaften selbst, die der Sache
 zukommen. In der That ist die Sache
 abgemacht, und die Eigenschaften, die
 der Sache zukommen, sind die, die in der
 Sache zu berücksichtigen sind, und nicht
 die Eigenschaften selbst, die der Sache
 zukommen. In der That ist die Sache
 abgemacht, und die Eigenschaften, die
 der Sache zukommen, sind die, die in der
 Sache zu berücksichtigen sind, und nicht
 die Eigenschaften selbst, die der Sache
 zukommen. In der That ist die Sache
 abgemacht, und die Eigenschaften, die
 der Sache zukommen, sind die, die in der
 Sache zu berücksichtigen sind, und nicht
 die Eigenschaften selbst, die der Sache
 zukommen.

ember — pártoskodás, értelmetlenség, epéskedés, haza-
fiutlanság stb. vádjai hullanak fejére. Erre pél-
dáink vannak.

Igen, de — mondhatná valaki — ez más
szavakkal annyit tesz, hogy nincs bátorságod a
folyam ellen úszni s megküzdöni a vésszel, bel-
kesítve a céltól, hogy az eszménck önfeláldozás-
sal bír, diadalt szeressél. Röviden megvallom,
hogy csakugyan hiányzik belőlem a bátorság
vagy inkább elszántság, lándrsát törni egy poli-
tikai lap tárcájában, mely különféle tekintetek
miatt legjobb akarat mellett sem lehet itéleté-
ben oly független s ennél fogva aethetico-cii-
ticai tekintetben nem emelkedhetik oly tökélyre
tekintélyre, mint az Athenaeumok és Revuek,
hol elismert irodalmi arcopag aegise véd aljas
polemiák sárdobálásai ellen.

Igy lándrsatörési bátorságra aron-
ban nincs — s csak kello' éráékre a szép és nagy í-
pánt — van széksége annak, ki Arany költe-
ményeiről akar szólni, s mert a lapok szer-
kesztője (ki egy Arany-irodalom keletkezését,
ugy látszik kívánatosnak tartja) benem ez éi-
zéket talán föltette: így történik, hogy említett

Handwritten text at the top of the page, appearing to be a header or introductory line.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or concluding line.

barátom kívánsága, e külön esetben teljesül, mi-
dön Aranyról koronkint hozza a példátételeket
e lapok hasábjain összefoglalva, másodszer olvassa.

Foraim nem a felvont példákú itészet, -
hanem a költői példákkel bíró commentálás, ci-
mét igényel. Aranyt metrumra szedett verslá-
bak szerint merev szabályai szerint latolgatni
nem szabad, de - mint Horácust, Dantet,
Goethét s mint olyan költőt, ki kora szellemé-
nek, eszme - és érzésvilágának s a tiszta, éj és
gyönyörű nyelv műveltségi fokának a késo
kor előtt s egyedül is képviselője lehet - ismét-
lem, őt, mint ilyen classicus költőt, csak com-
mentálni kell. Fegyvet. E mondatot nem hagy-
hatni kifogás nélkül. Aranyt igen is commentálni
kell, és már Greguss munkatársunk is monda
(az első cikkben Arany kisebb költeményeiről,
a P. Napló s. évi máj. 31-kei számban): „bi-
zonyos vonalon felül... a bírálat átváltozik ma-
gyarászattá, s Aranynál a bírálatnak jóformán
csak magyarázi tiszta van.” - De a magyará-
zatnak, hogy alapos magyarázat legyen, kriti-
kákak kell maradnia, hogy pedig mindenol-
dalu legyen, ki kell terjeszkednie az egyes mű-

veck minden oldalára. Tagadhatlan már, hogy
versben irt költeménynek maga a vers is kellé-
keikhez tartozik; nem lehet tehát mondani, hogy
„Aranyt metrumra, szedett verslábak, ~~szerint~~ me-
re szabályai szerint latolgatni nem szabad.” Ezt
termi nem csak szabad, de épen kell. Ha, alsóbb-
rendű költőnél erre nem ügyelne is a kritika,
ugy épen Aranynál különösen kell rá ügyel-
nie, mert Arany a technikában is oly mester,
minőt a magyar költészet még nem mutatott
föl. Technikája tehát magában véve szüntegy
igényli a tanulmányt, s így a magyarázatot,
mint például az, hogy „kora szellemét, csame-
is érelemvilágát képviseli.” S nem latolgatlak-e
Horácx, Dante s Goethe verseit a „verslábak
merev szabályai szerint” is? Helyteleneknek
tartjuk-e — hogy csak az utolsóul, Goethe’öl
emlékezünk — Voss helyes isárevételeit Goethe
hatosaira?... A földolog csak az, hogy a ma-
gyarázat helyes legyen; de mindenesetre ki kell
terjeszkednie mindenre, mi a műnek akár
tiszta sáépéséeti, akár műtani (technikai) kö-
rebe tartozik. — Szerk.

Igen, Aranyt commentálni kell,

épen úgy mint Hogarthot, Titánt, Buonarottit
vagy Beethowent. A jól talált arckép, természet-
hű, róssa - vagy tájkép, egy jó idomu köroszalán
vagy mellszobor, egy szülbemenő csarda's vagy rigo-
lettoi dal kétségkívül bír az egyes alakítás eph-
mer érdemével s el is veszi jutalmát, amennyiben
a nagy tömeg érzékeire közvetlen hatva könelis-
merésnek örvend, habár aztán az elismerés szin-
tén csak ephemer is; de a Rakes Progress, a
Moxes az Adelaide csak az avatottat kelti gyö-
nyörré, bámulatra s az tömeget hidegen hagyja
mindaddig, míg az érzékekkel bíró commentáló-
nak a tökélyre vitt jellemfestés, színvegyület, plas-
tica és érzélemmélység, szóval; a magasabb mű-
vészet elragadó szépségeit közkindgse' tenni sike-
rül.

Tránslükosan idéxtem itt a szín, idom
és hang nagy mestereit, mert Steany tollában az
ecsettel és vésővel a rythmus oly harmonicus művé-
sretté egyesül, mely a legobjectivebb magyar költőt
a világirodalom első rangu költőinek sorába emeli;
de mely épen exéct nem pri be futó átpillantás-
sal, hanem tudományt kíván és érdemel, hogy
minden egyes szépsége melyen a lélekbe hatva,

1. Die erste Aufgabe ist die, die
 2. Die zweite Aufgabe ist die, die
 3. Die dritte Aufgabe ist die, die
 4. Die vierte Aufgabe ist die, die
 5. Die fünfte Aufgabe ist die, die
 6. Die sechste Aufgabe ist die, die
 7. Die siebte Aufgabe ist die, die
 8. Die achte Aufgabe ist die, die
 9. Die neunte Aufgabe ist die, die
 10. Die zehnte Aufgabe ist die, die

Die erste Aufgabe ist die, die
 Die zweite Aufgabe ist die, die
 Die dritte Aufgabe ist die, die
 Die vierte Aufgabe ist die, die
 Die fünfte Aufgabe ist die, die
 Die sechste Aufgabe ist die, die
 Die siebte Aufgabe ist die, die
 Die achte Aufgabe ist die, die
 Die neunte Aufgabe ist die, die
 Die zehnte Aufgabe ist die, die

emnek aztán ama fülbemenő dalok pillanatnyi hatásával össze nem hasonlítható élet szerencsén, melyek a nagy közönség subjectivitasában első percre visszhangot keltenek, de már a másodikban elmosódtak s a tarka pillangó rövid napjait kelve, örök feledésbe mennek.

Itt talán helyen lesz megemlítenem azon - az Arany - irodalom történetéhez s a költészet statisztikájához egyaránt tartozó adatot, hogy "Arany János kisebb költeményeire" mindössze 364 előfizető gyűlt össze. Igaz, hogy az előfizetők vagy a "készmunka-vevők" száma jelentékenyebb, mint azt a könyv bolti kelete tanúsítja, de a készmunka-vevők száma, kik a számon szedett buxát szeretik, rendszeren csekélyebb sokott lenni, mint az előfizetőké, kik nálunk az olvasó közönség xömét képezik, vagy legalább képeztek pddigelé, miután nem egy verses könyvet tudnék nevezni, mely Arany jelen munkájánál háromszor, négyszer, sőt emel is nagyobb előfizetési pártolásnak örvendett.

E tény megemlítését azért hittem itt helyen, mert oka - Arany költészet irányának általános ismertetése mellett - ama hajlamra és

- emelk vartin ama fillimant dolok pillamant, ha-
 tairval nare nom haschititit chot poveren, magyok
 a magy karany subjectivatakon ha pover nre-
 kanyot kettent, de mar a masochikan poveratok
 a a tarka pillang pover magyot kettent, avok felbiti
 de memerk.

A itt talan helyin ha magyokittentem
 aron - ar thany - vadokan taitentok a a koi-
 itis taitentok poverant tartok, adat, magy
 thany kono kiert kithemnyire minitok 34
 kiertit pver. Epar, magy ar taitentok magy
 a kithemnyok - pover kama poverententem, mint
 ut a kinyit holl kiert taitentok, de a kithemny-
 koverok kama kiert a poveren kiert kiert pover-
 tit, kithemnyok kiertit kiert kama, mint ar
 kiertitok, kiert kama ar pover kithemnyok kiert
 kiertit, magy kiertit kiertit, kiertit, mint
 nom pver nare kiertit kiertit kithemnyok, magy
 thany kiertit kiertit kiertit kiertit, magyok
 kiertit in magyot kiertit kiertit kiertit in
 kiertit.

A thany magyokittentem kiert kiertit itt
 helyin, mint de - thany kiertit kiertit kiertit
 kiertit kiertit kiertit kiertit kiertit kiertit

fogékonyaságra is vet világot, mely a szépirodalmi művek iránt olvasó közönségünkben túlnyomó.

Ezen ok egyserűen a következő: Arany nem irt megnevezett szerelemes, érzelő és világlájdalmas verseket, nem irt fűvő hangok ezek harsogó hangján szavalható honszerelemet s nem nevezhető nepeköltőnek, kivált oly értelemben, minőben e szó öt hat év óta közforgalomban van.

Pedig nálunk ezeket keresik.

Versolvasó és előfizető közönségünk különösen tízedrésre még szívével gondolkozik s modern verseink kömötől csak annyiban különbözik, hogy ez utóbbiak kora olvasmányok -, gyakorlás- és ismeretes dallamoknak semintelen fülökben csengése utján bizonyos formátalentumra tesznek szert, mellyel érzelmeket, fájdalmaidat, ábrándjaitkat rimékben mondják el, s miután ezen érzelmek, fájdalmak és ábrándok a fiatal szívek közbirtoka, az ért formulánni nem tudók örülnek a szép szavaknak, mellyekkel saját rajongásaikat többé kevésbé kifejezve találják. Az ily versek artán igen haladatosak, sikerük nagy s ez nem baj mindaddig, míg a rimelő s formátalentumot ihletésnek nem veszi

s önhitt emelkedettsége (de valósággal tehetlensége
öntudatlan iracetében) önmagát nyomorúnak
ugyan, de a világot még nyomorúbbnak nem
hirdeti. Ez arután ama hamis világfájdalom, mely a
szívet nem hogy gárdagitaná, de tévútra viszi s elbe-
tegesíti. Szerencsére a betegség nem tart soká s a vi-
lágfájdalmas vers még rövidebb életű, mint a bana-
lis ömlengés, bármily hízogó volt is az írása néve-
rűnek első sikere. Emlékezem a többi közt egy
hosszu cyclus, Bühangok-ra, melyeket tisz s né-
hány év előtt nem egy füv irt- vagy vágott ki a
divatlapból, nem egy kis lány tanul meg könyv
nélkül, ki ma mint boldog családapa vagy anyja
rég elfeledte a gyászos verset s írása nevét; minck
nálamnál senki jobban nem örül.

Ugyben, ki a banális subjectivitást zen-
gő bongó rimelökkel egy napon és képen nem ve-
rehető; Stranyban ma gyönyörűségét lelő, abban
s benyomást a kedélyvilágnak az életkorrali vál-
torása nem fogja eltörölni; s ugyan az, Strany
János kisebb költeményeinek ma megvett első
kiadását izek mulva is örök becsű írői re-
mek gyanánt fogja muokái kezébe adni.

Ezen muokák korában, hiszem is re-

mélem, Stranyt senki sem fogja többé „népköltő-
nek” nevezni, mert hiszem — s e hithoz nemzetisé-
günk fennmaradására és kifejlődésének feltétele
gyanánt ama lelkesedő reményt kötöm — hogy
akkoron a magyar név — és értelemben e haza
polgárainak minden osztagja annyira összel-
vadva lesz, miszerint senkiinek észébe sem fog
jutni népiesnek nevezni azt, mi forma, hang, ki-
fejezés, értelem, és eljárás tekintetében, sokkal azt, mi
testestől lelkestől nem egyéb, mint — magyar.

Hogy ez ma történik, s hogy Petöfi, Tom-
pa és Strany költői triását korunkban a nemzet-
költői név helyett a nép költői nevével illetik: ez iro-
dalmunk és ezzel összefarrott nemzetiségünk fej-
lődése történetében találja kulcsát.

E szakad plő ~~szövegeinek~~ még a nyelv-
vel küzdő költői csekély közönség számára irtak
költeményeiket s ezekben forma-, tárgy- és kife-
jezésre nézve ma külföldi műpéldányokhoz alkal-
mazkodtak, melyeket az akkori olvasó közönség
sintén olvasott és melyek reájok is kémpeserü be-
folyást gyakoroltak. A magyar verse latin met-
rumban versé el átható rejét; a magyar érte-
lem a görög mythos rejtegyében mosódott el, vagy

